

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AZARTINIŲ LOŠIMŲ ĮSTATYMO NR. IX-325 4, 6, 7, 10, 10², 11, 21 IR 28
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 7¹, 7², 7³, 7⁴, 29¹, 29², 29³
IR 29⁴ STRAIPSNIAIS IR 32 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO
NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 134 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

Licencijavimo pagrindų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 937 „Dėl Licencijavimo pagrindų aprašo patvirtinimo“, 18 punkte nustatyta, kad ūkio subjekto teisė vykdyti tam tikrą veiklą gali būti ribojama tik įstatymu. Tai reiškia, kad reikalavimas turėti licenciją, licencijos išdavimo sąlygos, licencijuojamos veiklos sąlygos (tarp jų licencijos turėtojų teisės ir pareigos), atsisakymo išduoti licenciją, licencijos patikslinimo, licencijos galiojimo sustabdymo, licencijos galiojimo sustabdymo panaikinimo ir licencijos galiojimo panaikinimo pagrindai gali būti nustatomi tik įstatymu. Atsižvelgiant į tai, vienas iš Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 4, 6, 7, 10, 10², 11, 21 ir 28 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 7¹, 7², 7³, 7⁴, 29¹, 29², 29³ ir 29⁴ straipsniais ir 32 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslų – įstatymu reglamentuoti licencijos organizuoti azartinius lošimus (toliau – licencija) išdavimo, patikslinimo, atsisakymo išduoti licenciją, įspėjimo apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą, įspėjimo apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą panaikinimo, licencijos galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo pagrindus, sąlygas ir tvarką.

Rengiant Įstatymo projekto nuostatas dėl azartinių lošimų licencijavimo atsižvelgta į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2018 m. vasario 28 d. antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-1585 „Dėl teisės aktų, reglamentuojančių azartinių lošimų ir loterijų licencijavimą ir priežiūrą“ pateiktas pastabas ir pasiūlymus: nustatytas baigtinis atsisakymo išduoti licenciją, licencijos galiojimo sustabdymo ir licencijos galiojimo panaikinimo pagrindų sąrašas, nustatytas terminas, per kurį bendrovė turi pašalinti licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimus, taip pat nustatytas konkretus sprendimų dėl įspėjimo apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą panaikinimo ir licencijos galiojimo sustabdymo panaikinimo terminas. Šiuo teisiniu reglamentavimu siekiama padidinti teisinio reguliavimo skaidrumą, išvengti dviprasmiško teisės normų aiškinimo ir prisidėti prie korupcijai atsparios aplinkos kūrimo.

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės parengtoje 2018 m. kovo 20 d. valstybinio audito ataskaitoje „Ar Lietuvos verslo priežiūros sistema efektyvi“ pažymima, kad „Taikomos poveikio priemonės už <...> azartinių lošimų organizavimo tvarkos arba lošimo reglamento pažeidimus yra taikomos fiziniam, o ne juridiniam asmeniui (134 straipsnis), todėl ne visuomet yra efektyvios ir proporcingos ūkio subjekto, ar padaryto pažeidimo masto, atžvilgiu. Pvz., už draudžiamos azartinių lošimų reklamos paskelbimą ar apribojusio savo galimybę lošti asmens įleidimą į lošimo organizavimo vietą atsakomybė taikoma ne lošimų organizatoriui, o lošimo vietoje dirbančiam asmeniui.“

Siekiant efektyvios azartinius lošimus organizuojančių bendrovių (toliau – bendrovės) priežiūros, Įstatymo projektu išplečiamas Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Priežiūros tarnyba) taikomų poveikio priemonių sąrašas – numatomos baudos ir tokios jų ribos, kad Priežiūros tarnyba galėtų azartinių lošimų organizavimo tvarkos nesilaikančioms bendrovėms (juridiniams asmenims) skirti tinkamas, t. y. nuo pažeidimų atgrasančias ir proporcingas padarytam pažeidimui, poveikio priemones. Įstatymo projektu

reglamentuojama ir baudų skyrimo tvarka – numatoma baudas bendrovėms skirti atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, trukmę, padarytos žalos dydį. Įstatymo projekte nustatytas lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes.

Stiprinant lošėjų apsaugą nuo lošimo neigiamo poveikio, buvo atsižvelgta į Lietuvos Respublikos Seimo Sveikatos reikalų komiteto bei Priklausomybių prevencijos komisijos 2018 m. kovo 28 d. bendro posėdžio protokole Nr. 111-P-11/142-P-4 išdėstytus pasiūlymus ir Įstatymo projektu siūloma nustatyti reikalavimą lošimo organizavimo vietose daryti darbo pertraukas.

Kartu su Įstatymo projektu teikiamas Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 134 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – ANK įstatymo projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai).

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento (direktorius – Sigitas Mitkus, tel. 239 0070, el. paštas sigitas.mitkus@finmin.lt) Draudimo veiklos skyriaus (vedėja – Lolita Šumskaitė, tel. 239 0180, el. paštas lolita.sumskaitė@finmin.lt) vyr. specialistė Lina Kliukienė (tel. 219 4480, el. paštas lina.kliukiene@finmin.lt).

3. Dabartinis Įstatymų projektuose aptartų teisinių santykių reguliavimas

Šiuo metu Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatyme (toliau – Azartinių lošimų įstatymas) nurodyta tik licenciją išduodanti institucija, licencijų rūšys ir licencijos galiojimo panaikinimo pagrindų sąrašas, kuris nėra baigtinis. Licencijos išdavimo, patikslinimo, atsisakymo išduoti licenciją, įspėjimo apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą, įspėjimo apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą panaikinimo, licencijos galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo sąlygos, kurių dalis nėra konkrečios ir aiškios, bei tvarka reglamentuotos Azartinių lošimų licencijavimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. 740 „Dėl Azartinių lošimų licencijavimo taisyklių patvirtinimo“. Esamas reglamentavimas, kai Azartinių lošimų įstatyme suteikta galimybė žemesnės galios teisės akte nustatyti papildomus licencijos galiojimo panaikinimo pagrindus, teisiniu požiūriu yra ydingas ir neatitinka iš Konstitucijos kylančio principo, pagal kurį ūkinę veiklą ribojančios nuostatos gali būti reguliuojamos tik įstatyminiu lygiu.

Šiuo metu Priežiūros tarnyba bendrovėms (juridiniams asmenims) turi teisę taikyti tik su licencijos galiojimu susijusias poveikio priemones (įspėjimą apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą, licencijos galiojimo sustabdymą ir panaikinimą). Nustačius pažeidimą ir bendrovę įspėjus apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą, bendrovė nutraukia pažeidimo darymą, o įspėjimas apie licencijos galiojimo sustabdymą panaikinamas. Priežiūros tarnyba dažnai susiduria su situacija, kai vos tik pasibaigus vienam tikrinimui bendrovės pakartotinai daro tą patį pažeidimą ir daro jį iki kito tikrinimo pabaigos, iš esmės nepatirdamos jokių neigiamų pasekmių. Galiojančiame Azartinių lošimų įstatyme nėra numatyta galimybė skirti bendrovėms baudų, todėl tikrinimo metu ypač svarbu nustatyti už pažeidimo padarymą atsakingą konkretų fizinį asmenį, o jo nenustačius arba nesurinkus pakankamai jo kaltę pagrindžiančių įrodymų, kartais tampa sudėtinga patraukti jį atsakomybėn. Atsižvelgiant į tai, kad dabartinės poveikio priemonės nėra efektyvios ir atgrasančios bendroves nuo pažeidimų darymo, tikslinga nustatyti pinigines baudas lošimų organizatoriams.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir laukiami teigiami rezultatai

Atsižvelgiant į tai, kad licencijavimo sąlygos ir tvarka turi būti reglamentuotos įstatymu, Įstatymo projekte nustatomos licencijos išdavimo, patikslinimo, atsisakymo išduoti licenciją, įspėjimo apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą, įspėjimo apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą panaikinimo, licencijos galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo sąlygos ir tvarka, taip pat Įstatymo projektu reglamentuojamos licencijų turėtojų teisės ir pareigos.

Įstatymo projekte pateiktas išsamus, baigtinis sąrašas dokumentų, kuriuos kartu su prašymu išduoti licenciją Priežiūros tarnybai turi pateikti Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo nustatyta tvarka įsteigta akcinė ar uždaroji akcinė bendrovė, taip pat kitoje valstybėje narėje pagal šios valstybės teisės aktus įsteigto bet kokios teisinės formos juridinio asmens ar organizacijos, neturinčios juridinio asmens teisių, kuriai toje valstybėje narėje suteikta teisė vykdyti lošimų veiklą, filialas, turintis buveinę Lietuvos Respublikoje ir atliekantis visas juridinio asmens funkcijas ar dalį jų. Įstatymo projekte nustatoma, kad azartinių lošimų organizavimo veikla gali užsiimti ne bet kokie asmenys, o tik tie, kurie atitinka aukštus patikimumo, reputacijos ir kitus veiklos standartus, yra finansiškai patikimi. Azartinių lošimų organizavimas – specifinė veikla, kuriai taikomas specialus valstybinis teisinis reglamentavimas, todėl Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad verstis šia veikla gali tam tikri subjektai, kuriuos aiškiai galima nustatyti ir teisinėmis priemonėmis patikrinti informaciją apie juridinio asmens dalyvius, vadovus bei valdymo organus, apskaitą tvarkančius darbuotojus, patikrinti juridinio asmens bei su juo susijusių fizinių asmenų atitiktį nepriekaištingos reputacijos reikalavimams.

Įstatymo projekte nustatytas baigtinis atsisakymo išduoti licenciją, licencijos galiojimo sustabdymo ir licencijos galiojimo panaikinimo pagrindų sąrašas, nustatytas terminas, per kurį bendrovė turi pašalinti licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimus, taip pat nustatytas konkretus sprendimų dėl įspėjimo apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą panaikinimo ir licencijos galiojimo sustabdymo panaikinimo terminas.

Tikimasi, kad aiškus ir išsamus azartinių lošimų licencijavimo tvarkos reglamentavimas įstatymo lygiu padidins teisinio reguliavimo skaidrumą, padės išvengti dviprasmiško teisės normų aiškinimo ir prisidės prie korupcijai atsparios aplinkos kūrimo.

Taip pat Įstatymo projektu išplečiamas Priežiūros tarnybos bendrovėms taikomų poveikio priemonių ratas – nustatomos baudos juridiniams asmenims ir jų skyrimo tvarka. Įstatymo projekte numatoma už Azartinių lošimų įstatymo pažeidimus bendrovėms konkrečias baudas skirti atsižvelgiant į bendrovės finansinį pajėgumą, t. y. pagal Įstatymo projekte numatytas ribas skirti tam tikro dydžio procentą bendrovės bendrųjų metinių pajamų (nuo sumos, gautos iš lošėjų statomų sumų atėmus lošėjams faktiškai išmokėtų laimėjimų sumą). Didžiausios baudos turėtų būti skiriamos už pažeidimus, susijusius su lošėjų apsauga (draudžiamos lošimų reklamos skelbimą, skatinimo dalyvauti lošimuose, apribojusių savo galimybę lošti ir atitinkamo amžiaus nesulaukusių asmenų įleidimą į lošimo vietą), ir už reikalaujamo lošimų organizatorių įstatinio kapitalo dydžio neturėjimu. Taip pat nustatant baudų dydžius atsižvelgta į Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 40 straipsnyje nustatytas baudas už šio įstatymo pažeidimus ir įvertinta tai, kad azartinių lošimų organizavimo tvarkos pažeidimų daroma žala yra mažesnė negu Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pažeidimų daroma žala. Įstatymo projekte bendrovei siūloma skirti minimali bauda (6000 eurų) nustatyta atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą (toliau – ANK) fiziniam asmeniui gali būti skiriama ne didesnė negu 6 000 eurų bauda, be to, ANK 134 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad už azartinių lošimų organizavimo tvarkos pažeidimus numatyta bauda yra 6000 eurų. Įstatymo projekte siūlomos skirti minimalios ir maksimalios baudos nustatytos įvertinus ir Priežiūros tarnybos turimą informaciją apie azartinius lošimus organizuojančių bendrovių 2017 metų bendrąsias metines pajamas. Siekiama nustatyti tokio dydžio baudas ir jų ribas, kurios būtų bendrovėms finansiškai pakeliamos, tačiau ir atgrasytų bendroves nuo pažeidimų darymo.

Įstatymų projektais siekiama aiškiai nustatyti atsakomybės ir poveikio priemonių taikymo konkretiems subjektams ribas. Lošimus organizuojančioms bendrovėms (licencijuotiems subjektams) už padarytus nusižengimus būtų taikomos Įstatymo projekte numatytos poveikio priemonės, o fiziniai asmenys, kurie nesiverčia azartinių lošimų organizavimo veikla, ir juridinių asmenų, kurie nesiverčia azartinių lošimų organizavimo veikla, vadovai ar kiti atsakingi asmenys (pvz., reklamos skleidėjai) už Azartinių lošimų įstatymu ir (ar) jo įgyvendinamaisiais teisės aktais nustatyto lošimų organizavimo pažeidimus atsako ANK nustatyta tvarka.

Tikimasi, kad už azartinių lošimų organizavimo tvarkos pažeidimus padarytam pažeidimui proporcingų baudų skyrimas juridiniam asmeniui atgrasys bendroves nuo pažeidimų darymo ir jų pakartotinumą bei užtikrins efektyvią šių verslo subjektų priežiūrą.

Įstatymo projekte nustatomas reikalavimas lošimų organizatoriams visose jiems priklausančiose lošimo organizavimo vietose daryti darbo pertrauką nuo 4 iki 12 valandos. Atlikti pataloginių lošėjų neurocheminiai tyrimai parodė, kad jų smegenyse pastebimi dopamino, noradrenalino ir serotonino pokyčiai. Šie pokyčiai gali turėti įtakos bendrai lošėjo savijautai ir sveikatai, todėl dažnai lošėjai gali lošti be pertraukų nuo kelių valandų iki dviejų trijų parų be miego ir maisto. Toks fizinio ir emocinio streso poveikis, miego trūkumas gali būti dramatiškas. 2004 metais tiriant staigias mirtis lošimų įstaigose (JAV), buvo nustatyta, kad iš 398 mirties atvejų 330 atvejų buvo dėl staigaus širdies priepuolio (*Natelson BH, 2004*). Galimybės lankytis lošimo vietose visą parą kelia dar vieną rimtą problemą – miego sutrikimus. Miego trūkumo poveikis psichinei ir fiziologinei sveikatai seniai nustatytas ir dažniausiai apima motorinių ir kognityvinių funkcijų sutrikimus, imunologinę disreguliaciją bei nuotaikų svyravimus (*Gerstein DR, 1999*). Vieno tyrimo duomenys parodė, kad vidutiniškai patologiniams lošėjams trūksta iki 69 valandų miego per mėnesį (*Littman-Sharp N, 2003*). Kitas netiesioginis patologinių lošimų padarinys – padidėjusi sutrikimų rizika, susijusi su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu. Nustatyta, kad patologinių lošėjų priklausomybės nuo alkoholio ir nikotino rodikliai yra daug aukštesni nei nelošiančių asmenų (*Briggs JR, Goodin BJ, Nelson, 1996*). Apibendrinant galima teigti, kad, palyginti su problemų dėl lošimų neturinčiais asmenimis, patologiniai lošėjai dažniau rūko, vartoja alkoholį, turi polinkį į valgymo ir miego sutrikimus bei kenčia nuo padidėjusio ar chroniško streso.

5. Galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Tikimasi, kad, Įstatymo projekte nustačius baigtinį atsakymo išduoti licenciją, licencijos galiojimo sustabdymo ir licencijos galiojimo panaikinimo pagrindų sąrašą, nustačius terminą, per kurį bendrovė turi pašalinti licencijuojamos veiklos sąlygų pažeidimus, konkretų sprendimą dėl įspėjimo apie galimą licencijos galiojimo sustabdymą panaikinimo ir licencijos galiojimo sustabdymo panaikinimo terminą, padidės teisinio reguliavimo skaidrumas, bus išvengiama dviprasmiško teisės normų aiškinimo ir tokiu būdu prisidedama prie korupcijai atsparios aplinkos kūrimo.

Numatoma, kad, už azartinių lošimų organizavimo tvarkos pažeidimus juridiniam asmeniui skiriant proporcingas padarytam pažeidimui baudas, sumažės azartinių lošimų organizavimo tvarkos pažeidimų.

7. Galima įstatymų įtaka verslo sąlygoms, jo plėtrai

Įstatymo projektas gali turėti įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai. Įteisinus privalomą 8 valandų pertrauką, gali sumažėti azartinius lošimus organizuojančių bendrovių pajamos.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymų projektus, kitų įstatymų priimti, keisti ar pripažinti negaliojančiais nereikės.

9. Įstatymų projektų atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, Įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų norminių teisės aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymų projektuose nėra naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų, todėl Įstatymų projektų nereikia įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Įstatymų projektų atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

11. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, kas ir kada juos turėtų priimti

Priežiūros tarnyba iki Įstatymo projekto įsigaliojimo turės priimti įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki Įstatymo projekto įsigaliojimo turės pripažinti netekusiomis galios Azartinių lošimų licencijavimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. 740 „Dėl Azartinių lošimų licencijavimo taisyklių patvirtinimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektams įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų neprireiks.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų nebuvo gauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, yra „lošimai“, „licencija“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
